

نشریات با دسترسی آزاد: رهیافتی جدید در اشاعه اطلاعات علمی

غلامعلی منتظر*

وحید خطیبی

چکیده

به تازگی مدل جدیدی برای انتشار مقاله‌ها تحت عنوان دسترسی آزاد به مقاله‌های نشریه ابداع شده است. در این مدل که هزینه نشر مقاله توسط نویسنده یا مؤسسات پشتیبان تأمین می‌شود، خوانندگان می‌توانند بدون پرداخت هزینه به مقاله‌ها دسترسی یابند و به این ترتیب ضمن ایجاد نظام جدیدی برای نشر دانش، نشریاتی با دسترسی آزاد شکل می‌گیرند. نشریه‌هایی با دسترسی آزاد، نشریه‌هایی علمی روی شبکه اینترنت هستند که خوانندگان می‌توانند با دسترسی به اینترنت و بدون هیچ مانعی همچون پرداخت هزینه به محتوای آنها دسترسی یابند. این نشریه‌ها ضمن ایجاد دسترسی ارزان و آسان پژوهشگران به مقاله‌ها، میزان کاربرد و بالطبع استناد به مقاله‌های پژوهشگران را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهند. پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد» نمایه‌ای برای فهرست‌بندی چنین نشریه‌هایی است که برای شمول آنها، ویژگی‌های خاصی را مورد بررسی قرار می‌دهد. این مقاله ضمن معرفی نشریه‌هایی با دسترسی آزاد و مدل پرداخت حق نشر توسط نویسنده یا مؤسسات پشتیبان، به تشریح پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد»، چگونگی شکل‌گیری و مدیریت فعلی آن، شرایط پیوستن یک نشریه و چگونگی ارسال فراداده‌های آن به این پایگاه و امکانات کاوش نشریه‌ها و مقاله‌ها در آن پرداخته است.

کلید واژه‌ها: نشریه با دسترسی آزاد، مدل پرداخت حق نشر، نشریه‌هایبیرید، پایگاه راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد.

۱- مقدمه

فرایند ارتباطات علمی در نتیجه کاربست فناوری اطلاعات تغییرات عمده‌ای کرده و اصلاحات فراوانی را در شیوه ارتباطات دانشمندان به وجود آورده است که از آن میان نقش فضای مجازی اینترنتی در تسهیل تبادل اطلاعات میان پژوهشگران و ایجاد فرصت برای انتشار یافته‌های علمی و سوق یافتن به سوی نشر الکترونیکی مهم‌ترین این تغییرات است. از سوی دیگر ظهور اینترنت تغییراتی شگرف را در فرایند انتشار علمی ایجاد کرده و ایجاد صدها مجله داوری شده را رقم زده است که در شبکه جهانی وب قابل دستیابی هستند. این در حالی است که با توسعه فناوری اطلاعات، مدل‌ها و سیستم‌های نرم‌افزاری جدیدی برای توسعه ارتباطات علمی ارائه شده است، به گونه‌ای که این سیستم‌های کم‌هزینه با استانداردهای بین‌المللی سازگاری و هم‌نوایی دارند [۱ و ۱۲]. یکی از تغییرات بنیادی در عرصه نشر اطلاعات علمی، ظهور نشریه‌هایی با دسترسی آزاد است. در این نشریه‌ها که از مدل پشتیبانی مالی خاصی استفاده می‌کنند، از خوانندگان یا مؤسسات بهره‌بردار برای دسترسی به نشریه‌ها و مقاله‌های آنها هزینه‌ای دریافت نمی‌شود. رشد تعداد نشریه‌ها و مقاله‌های داوری شده در سال‌های اخیر و افزایش کاربری آنها مشوق نهضت دسترسی آزاد است و همچنین توسعه مدل‌های نشر جدیدی برای تبادل‌های علمی و پژوهشی را نوید می‌دهد [۱]. بخش‌های این مقاله به ترتیب زیر سازماندهی شده است: در بخش دوم نشریه‌ها با دسترسی آزاد، مدل پرداخت حق نشر و مفاهیم اصلی مرتبط با آنها معرفی شده‌اند. در بخش سوم پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریه‌ها با

* عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس - پست الکترونیکی:

montazer@modares.ac.ir

کرد. همچنین کیفیت نشریه‌های علمی با دسترسی آزاد با لحاظ معیارهای کیفی مشابه نشریه‌های دارای نامنویسی سنتی همچون داوری داخلی یا بیرونی بررسی می‌شود [۱].

دسترسی آزاد بر اساس تعریف BOAI در همه نشریه‌ها با دسترسی آزاد برقرار نیست و بر همین اساس طیف وسیعی از نشریه‌ها با دسترسی آزاد شکل گرفته است که مشتمل بر انواع زیر هستند: نشریه‌هایی با دسترسی کامل، نشریه‌هایی با دسترسی به برخی مقاله‌ها، نشریه‌ها با دسترسی با تأخیر^{۱۱}، نشریه‌هایی با دسترسی آزاد به برخی مقاله‌ها و دسترسی با تأخیر به سایر مقاله‌ها، نشریه‌های هایبرید^{۱۲} (تلفیقی) شامل هر دو نوع مقاله‌های با دسترسی آزاد و غیر آزاد در نشریه و نشریه‌هایی با اجازه خود آرشو سازی مقاله‌ها. نشریه‌ای را که بر اساس درآمدهای ثبت نام سنتی عمل می‌کند و در عین حال از مدل پرداخت حق نشر به صورت گزینه‌ای برای مقاله-های انفرادی پشتیبانی می‌کند، نشریه هایبرید یا تلفیقی گویند. این مدل برای نشریه‌هایی است که قصد گذار به سمت نشریه با دسترسی آزاد را دارند و در عین حال می‌خواهند مدل درآمدی خود را برای موازنه هزینه‌های خود و یا سودآوری نشر حفظ کنند. در عمل این مفهوم به آن معنا است که اگر شخصی (حقیقی یا حقوقی) برای انتشار مقاله انفرادی خود به ناشر هزینه نشر را پرداخت کند، مقاله‌اش به صورت رایگان در دسترس همه قرار خواهد گرفت و این در حالی است که سایر مقاله‌ها در همان نسخه مجله حاوی مقاله شما ممکن است نیازمند ثبت نام برای دسترسی باشند [۱].

راهنماهای متعددی برای فهرست کردن نشریه‌ها با دسترسی آزاد شکل گرفته‌اند که از آن جمله می‌توان به «راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد» (DOAJ)^{۱۳} و «درگاه نشریه‌ها با دسترسی آزاد» (Open J-Gate) اشاره کرد. شایان ذکر اینکه نشریه‌ها با دسترسی آزاد که دارای شرایط شمول در پایگاه‌های استنادی همچون پایگاه شبکه علم مؤسسه تامپسون روترز^{۱۴} و پایگاه اسکاپوس^{۱۵} باشند، در آنها نمایه خواهند شد. از پیشروان انتشار با دسترسی آزاد می‌توان به

دسترسی آزاد»، چگونگی شکل‌گیری و مدیریت فعلی آن، شرایط پیوستن یک نشریه به این پایگاه و چگونگی ارسال فراداده‌های مقاله‌ها به آن و امکانات کاوش نشریه‌ها و مقاله‌ها در این پایگاه تشریح شده‌اند.

۲- نشریه‌ها با دسترسی آزاد

بر اساس تعریف ایده دسترسی آزاد بوداپست (BOAI)^۱ [۴]، نشریه‌ها با دسترسی آزاد، نشریه‌هایی علمی روی شبکه اینترنت هستند که خوانندگان تنها با اتصال به شبکه اینترنت و بدون هیچ‌گونه پرداخت هزینه یا مانع دیگری می‌توانند از محتوای آنها استفاده کنند. ناشر این گونه نشریه‌ها را ناشر با دسترسی آزاد^۲ و فرایند انتشار آنها را نشر با دسترسی آزاد^۳ گویند. همچنین انتشار این نشریه‌ها یکی از دو روش تعریف شده برای دسترسی آزاد (OA)^۴ است که از آن به «راه طلایی به دسترسی آزاد»^۵ نیز یاد می‌شود. شایان ذکر اینکه روش دیگر که به نام «راه سبز به دسترسی آزاد»^۶ خوانده می‌شود، خود-آرشو سازی^۷ است [۸]. هزینه نشر مقاله در این نشریه‌ها از نویسندگان و یا مؤسسات پشتیبان دریافت می‌شود. در مورد گزینه اول، اغلب نویسندگان از پژوهانه^۸ (کمک هزینه پژوهشی) خود استفاده می‌کنند. در مورد گزینه دوم، پرداخت هزینه نشر و اساساً هزینه اداره نشریه با دسترسی آزاد توسط مؤسسات پشتیبان همچون دانشگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی، کتابخانه‌ها، بیمارستان‌ها، موزه‌ها، انجمن‌ها، بنیادها و یا مؤسسات دولتی تأمین می‌شود. ایده اصلی انتشار مقاله‌ها در نشریه‌هایی با دسترسی آزاد^۹ و به صورت الکترونیکی آن است که کاربری و تعداد دفعات استناد مقاله‌ها افزایش یابد. در واقع با انتشار رایگان مقاله‌های علمی، اثرگذاری آنها افزایش خواهد یافت [۳، ۶، ۷، ۹ و ۱۰]. برای یافتن اطلاعات بیشتر درباره اثرگذاری دسترسی آزاد و بارگیری روی میزان استناد، می‌توان به کتابشناسی مطالعه‌های انجام شده در این زمینه^{۱۰} مراجعه

1. Budapest Open Access Initiative (BOAI)
2. Open Access Publisher
3. Open Access Publishing
4. Open Access
5. Gold Road to Open Access
6. Green Road to Open Access
7. Self Archiving
8. Grant
9. Open Access (OA) Journals
10. <http://opcit.eprints.org/oacitation-biblio.html>

11. Delayed Open Access Journals
12. Hybrid Open Access Journals
13. Directory of Open Access Journals
14. Thompson-Routers's Web of Science
15. Scopus

۲-۲- دریافت نشان اسپارک اروپا برای نشریه‌های با دسترسی آزاد

این نشان مؤید احراز معیارهای خاصی برای نشریه‌ها با دسترسی آزاد است که توسط «نهاده اسپارک اروپا»^۹ و پایگاه DOAJ ارایه شده است. اسپارک اروپا و DOAJ قراردادی را به امضا رسانده‌اند که طی آن طرح گواهی‌نامه‌ای برای نشریه‌ها با دسترسی آزاد ایجاد کرده است و آن را «نشان اسپارک اروپا برای نشریه‌ها با دسترسی آزاد»^{۱۰} نامگذاری کردند. برای دریافت این نشان، نشریه باید «لیسانس عمومی خلاقیت»^{۱۱} را دارا باشد و فراداده‌های مقاله‌ها را نیز به پایگاه DOAJ ارائه دهد.^[۲]

مزایای دارا بودن نشان اسپارک اروپا عبارتند از:

- ارائه اطلاعات کاربرانی که مقاله‌هایی در نشریه‌ها با دسترسی آزاد منتشر کرده‌اند؛
- آرشيو بلند مدت مقاله‌ها که انتشار مقاله‌ها در این‌گونه نشریه‌ها را برای نویسندگان جذاب‌تر می‌سازد؛
- عرضه بهتر نشریه‌ها با کیفیت بالا بر اساس بهترین فناوری‌های نشر مدرن.

پایگاه DOAJ اطلاعات فراداده‌ها را به اطلاعات قابل پردازش تبدیل می‌کند و به این ترتیب بهره‌برداری از اطلاعات استنادی برای کاوش اطلاعات از سوی کاربران میسر می‌شود که این امر افزایش کاربری و اثرگذاری نشریه‌ها با دسترسی آزاد را به دنبال خواهد داشت. برای اخذ نشان اسپارک اروپا باید دو گام زیر برداشته شود:

گام ۱. انتخاب لیسانسی با نام لیسانس عمومی خلاقیت؛ نشریه برای احراز کیفیت اخذ نشان اسپارک اروپا باید برای دریافت لیسانس عمومی خلاقیت یا CC-BY درخواست دهد. هم‌اکنون این لیسانس، از کاربرپسندترین لیسانس‌ها محسوب می‌شود، چرا که امکان نگهداری طولانی مدت، داده‌کاوی و متن‌کاوی اطلاعات را برای کاربران فراهم می‌آورد. برای انتخاب لیسانس CC-BY باید روال زیر را طی کرد:

نشریه‌های بیومدیكال (BMJ)^۱ [۵]، تحقیقات پزشکی اینترنتی^۲ و فضای پزشکی (مد اسپیس)^۳ اشاره کرد که در اواخر دهه ۱۹۹۰ میلادی (۱۳۷۰ خورشیدی) اجازه دسترسی رایگان به محتوای نشریه‌های خود را به کاربران دادند. کتابخانه عمومی علم (PLoS)^۴ [۱۱] نیز سه نشریه با دسترسی آزاد به نام‌های زیست‌شناسی پلوس^۵، پزشکی پلوس^۶ و پلوس وان^۷ را به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۳ (۱۳۸۲)، ۲۰۰۴ (۱۳۸۳) و ۲۰۰۶ (۱۳۸۵) میلادی (خورشیدی) منتشر کرد که هم‌اکنون از نشریه‌های مشهور و معتبر با دسترسی آزاد محسوب می‌شوند.

۲-۱- مدل پرداخت حق نشر

همچنان که اشاره شد در مدل پرداخت حق نشر^۸، هزینه نشر مقاله در نشریه با دسترسی آزاد توسط نویسنده مقاله یا مؤسسه پشتیبان پرداخت می‌شود، در حالی که مقاله برای همه خوانندگان به صورت رایگان عرضه خواهد شد [۱]. همچنین امکان پرداخت هزینه‌های نشر در این نشریه‌ها از طریق مؤسسات تحقیقاتی که نویسندگان در آنها مشغول به فعالیت هستند و یا مؤسساتی که از پژوهش‌های علمی پشتیبانی مالی می‌کنند، میسر خواهد بود و یا می‌توان از پژوهانه‌های اعضا در صورت موافقت سازمان‌های مرتبط بهره برد. همچنین برخی نشریه‌ها با دسترسی آزاد نیز در صورت اطلاع از فقدان استطاعت مالی نویسنده (اغلب در کشورهای در حال توسعه)، او را از پرداخت کل هزینه نشر یا بخشی از آن معاف می‌کنند. در حال حاضر تعداد رو به تزایدی از دانشگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی، کتابخانه‌ها، انجمن‌ها، بنیادها و یا مؤسسات دولتی از نشر با دسترسی آزاد حمایت کرده و هزینه اداره این چنین نشریه‌ها را تأمین و این نوع نشر را پیشنهاد می‌کنند.

1. BioMedical Journal
2. Journal of Medical Internet Research
3. MedSpace
4. Public Library of Science
5. PLoS Biology
6. PLoS Medicine
7. PLoS ONE
8. Author Pays Model

9. SPARC Europe
10. SPARC Seal for Open Access Journals
11. Creative Commons License (CC-BY License)

پایگاه DOAJ نشریه‌هایی با دسترسی آزاد را فهرست می‌کند که دارای استانداردهای کیفی بالا هستند، به طوری که کیفیت آنها توسط داوران یا هیئت تحریریه نشریه کنترل می‌شود و بر اساس تعریف ایده دسترسی آزاد بوداپست (BOAI) [۴] از آغاز انتشار برای همه به صورت رایگان در دسترس هستند. به دلیل اینکه این شیوه، راهبردی جدید در عرصه جهانی است، DOAJ در صدد است نشریه‌های مختلف از سراسر جهان و به زبان‌های مختلف را پوشش دهد. هم‌اکنون امکان پیمایش و مرور نشریه‌ها یا کاوش مقاله‌های بسیاری از نشریه‌ها از طریق رابط مبتنی بر وب در وبگاه DOAJ میسر شده است [۲].

هدف DOAJ افزایش قابلیت مشاهده و آسانی کاربری نشریه‌های علمی با دسترسی آزاد است تا به این ترتیب کاربری و اثرگذاری آنها را تقویت کند. این راهنما هدف جامعیت را دنبال می‌کند و به دنبال آن است تا همه نشریه‌های علمی را پوشش دهد که دسترسی آزاد دارند و از سامانه کنترل کیفیت برای تضمین درستی محتوای خود بهره‌مند هستند. به طور اجمالی DOAJ پایگاه اطلاعاتی برای کاربرانی است که در یک مکان دسترسی به همه نشریه‌ها با دسترسی رایگان را فراهم می‌آورد [۲]. میزبانی، نگهداری، مدیریت پایگاه DOAJ و همچنین بخشی از پشتیبانی مالی آن بر عهده اداره کل کتابخانه‌های دانشگاه لاند^۹ سوئد است. همچنین از سایر مؤسساتی که از DOAJ پشتیبانی مالی می‌کنند، می‌توان به مؤسسه انجمن آزاد^{۱۰}، کتابخانه ملی سوئد^{۱۱}، اسپارک^{۱۲}، اسپارک اروپا^{۱۳}، بیسسم^{۱۴}، ابسکو^{۱۵}، اینسپ^{۱۶} و اکسیل^{۱۷} اشاره کرد. به علاوه برنامه عضویتی برای افراد و مؤسساتی که علاقه‌مند به پشتیبانی از اجرای مداوم و توسعه این پروژه هستند نیز وجود دارد [۲].

- وبگاه لیسانس عمومی خلاقیت^۱ را بازدید و شمایل CC-BY را کپی کرد. همچنین می‌توان برای دریافت اطلاعات بیشتر درباره این لیسانس وبگاه عمومی خلاقیت^۲ را بازدید کرد. سپس کاربر باید شمایل CC-BY را روی صفحه اصلی نشریه و ترجیحاً روی همه مقاله‌های نشریه خود قرار دهد.
- ضمن ورود به وبگاه DOAJ، به بخش صاحبان نشریه‌ها وارد شد و روی پیوند اطلاعات لیسانس کلیک کرد. سپس گزینه لیسانس CC را برای نشریه انتخاب کرد. نماد CC به طور خودکار در پایگاه DOAJ برای نشریه به نمایش در خواهد آمد.

گام ۲. نشریه باید به طور پیوسته اطلاعات فراداده‌های محتوای خود را برای پایگاه DOAJ فراهم آورد.

۳- پایگاه اطلاعات علمی DOAJ

پایگاه اطلاعاتی راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد یا DOAJ^۳ راهنمای نشریه‌های علمی است که مقاله‌های آنها به صورت متن کامل و دسترسی آزاد^۴ ارائه می‌شوند و کیفیت مقاله‌های آنها توسط داوران یا هیئت تحریریه نشریه بررسی و داوری می‌شود (شکل ۱). این راهنما به دنبال پوشش همه موضوع‌های علمی از زبان‌های مختلف است. آمار، گویای آن است که بیش از ۳۵۰۰ عنوان نشریه در این راهنما موجود است که از میان آنها ۱۲۰۰ نشریه را می‌توان برای یافتن مقاله‌های آنها کاوش کرد. همچنین مجموع مقاله‌های این راهنما تاکنون بالغ بر ۲۰۰/۰۰۰ مقاله می‌شود [۲]. پایگاه DOAJ بر اساس تعریف BOAI از دسترسی آزاد تنها نشریه‌هایی را در راهنمای خود عرضه می‌کند که به کاربران امکان خواندن، بارگیری^۵، کپی، توزیع، چاپ، کاوش و پیوند به به متون کامل مقاله‌ها را ارائه می‌کند. همچنین اطلاعات بیشتری درباره دسترسی آزاد، خود-آرشیوسازی^۶ و آرشیوهای آرشیوهای آزاد^۷ را می‌توان در وبگاه خود-آرشیوسازی ساتمپتون^۸ یافت.

9. <http://www.lub.lu.se/>

10. Open Society Institute (<http://www.osi.hu/infoprogram/>)

11. Swedish National Library

12. SPARK (<http://www.arl.org/sparc/>)

13. SPARK Europe (<http://www.sparkeurope.org/>)

14. BIBSAM (<http://www.kb.se/bibsam/>)

15. EBSCO

16. INASP (International Network for the Availability of Scientific Publication)

17. Axiell (<http://www.axiell.se/>)

1. <http://creativecommons.org/about/license>

2. http://wiki.creativecommons.org/Before_Licensing

3. Directory of Open Access Journals

4. Open Access

5. Download

6. Self-Archiving

7. Open Archives

8. <http://www.eprints.org/self-faq/>

شکل ۱. صفحه اصلی وبگاه DOAJ

۳-۱- معیارهای گزینش نشریه‌ها در پایگاه DOAJ

DOAJ برای پوشش نشریه‌ها با دسترسی آزاد معیارهای خاصی برای گزینش آنها در نظر می‌گیرد [۲]. این معیارها عبارتند از:

۱. **موضوع:** همه موضوع‌های علمی در DOAJ پوشش داده می‌شوند.

۲. **انواع منابع:** نشریه‌های علمی و تحقیقی که مقاله‌های پژوهشی یا مروری را به صورت متن کامل منتشر می‌سازند، در راهنمای DOAJ فهرست می‌شوند.

۳. **منابع قابل پذیرش:** منابع علمی دانشگاهی، دولتی، تجاری، خصوصی و غیر انتفاعی قابل پذیرش در DOAJ هستند.

۴. **سطح:** گروه هدف نشریه‌های تحت پوشش DOAJ باید پژوهشگران باشند.

۵. **محتوا:** بخش اعظمی از محتوای نشریه باید شامل مقاله‌های پژوهشی باشد و همچنین همه محتوای نشریه باید به صورت تمام متن دسترس پذیر باشد.

۶. **زبان‌های تحت پوشش:** نشریه‌های تحت پوشش می‌توانند به هر زبانی منتشر شوند.

• دسترسی

۱. **ارائه رایگان:** همه محتوای نشریه باید به صورت رایگان در دسترس باشد.

منابع اطلاعاتی در راهنمای DOAJ بر اساس اطلاعات

عنوان نشریه فهرست‌بندی می‌شوند. زمانی که نشریه‌ای به پایگاه DOAJ می‌پیوندد، از مسئولان آن تقاضا می‌شود تا فراداده‌های مقاله‌های نشریه را برای این پایگاه فراهم آورند تا به این ترتیب محتوای سطح مقاله نشریه در DOAJ کاوش‌پذیر شوند. همچنین پایگاه DOAJ از پروتکل OAI^۲ برای گردآوری و ساماندهی فراداده‌ها بهره می‌برد. به این ترتیب هر نهاد دیگری می‌تواند اطلاعات فراداده‌ها را از DOAJ دریافت کند و به مجموعه اطلاعات فراداده‌های خود بیفزاید. OAI چارچوب مشترکی را برای اجتماع‌های مبتنی بر وب فراهم می‌آورد و به آنها امکان می‌دهد با یک شیوه استاندارد به محتوا دسترسی پیدا کنند. سازماندهی OAI دارای ساختاری منسجم است و کاربری آن نیز آسان است. نشانی اینترنتی OAI^۳ در DOAJ می‌تواند اغلب دستورهای OAI^۴ را را به صورت مستقیم دریافت کند. مثال‌هایی از این موضوع در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. برخی از دستورهای OAI در وبگاه DOAJ

دستور: تعیین شناسه	http://www.doaj.org/oai?verb=Identify
دستور: فهرست قالب‌های فراداده‌ها	http://www.doaj.org/oai?verb=ListMetadataFormats
دستور: فهرست رکوردها از یک تاریخ خاص و برای قالب فراداده‌های معین	http://www.doaj.org/oai?verb=ListRecords&from=2004-03-01&metadataPrefix=oai_dc

1. Metadata
2. Open Archiving Initiative
3. <http://www.doaj.org/oai>
4. OAI Verbs

جستجوی واژه پرس‌وجوی کاربر بر اساس اطلاعات فیلدهای موجود در صفحه وب کاوش می‌پردازد و به این ترتیب کاربر می‌تواند پرس‌وجوی خود را از طریق فیلدهایی که در دنباله می‌آید، جهت‌دهی کند.

• عنوان نشریه

• شماره استاندارد بین‌المللی نشریه (ISSN)

• سال آغاز: زمانی که نشریه به صورت الکترونیکی و به صورت دسترسی آزاد و همچنین متن کامل در دسترس قرار گرفته است.

• سال پایان: زمانی که نشریه به فعالیت خود خاتمه داده است. تنها زمانی این فیلد برای نشریه فعال است که نشریه جدیدی فعالیت نشریه قبلی را ادامه دهد.

• موضوع: انتخاب موضوع نشریه.

• واژگان کلیدی: انتخاب واژگان کلیدی مرتبط با موضوع نشریه.

• ناشر: نهاد مسئول انتشار نشریه.

• کشور: کشوری که در آن انتشار نشریه انجام می‌شود.

• زبان: زبان(های) تمام متن مقاله‌های نشریه

می‌توان با استفاده از پیوند «یافتن مقاله‌ها»^۶ به کاوش مقاله‌های نشریه‌هایی پرداخت که به صورت محتوای DOAJ^۷ نمایه شده‌اند (شکل ۲) همچنین جهت‌دهی کاوش مقاله‌ها بر اساس اطلاعات فیلدهای زیر تنظیم می‌شود: کاوش همه فیلدها، عنوان مقاله، عنوان نشریه، ISSN، نویسنده، واژگان کلیدی و چکیده. اگر کاربر بیش از یک واژه در کادر پرس‌وجو درج کند، سامانه کاوش آن را به صورت عبارت پرس‌وجو تلقی می‌کند. همچنین کاربر می‌تواند از عملگرهای بولی همچون «و»، «یا» و «نه» در کادر پرس‌وجو بهره برد. باید توجه داشت که ممکن است برخی موضوع‌های علمی به علت آنکه پایگاه DOAJ هیچ نشریه‌ای مرتبط با آن حوزه را نیافته است، در فهرست این نهاد موجود نباشند.

۲. **ثبت نام:** ثبت نام برخط کاربر در نشریه به صورت رایگان امکانپذیر باشد.

۳. **دسترسی آزاد بدون تأخیر:** کاربر بدون هیچ‌گونه محدودیت زمانی به محتوای نشریه دسترسی داشته باشد (برای مثال هیچ بازه زمانی برای ممنوعیت استفاده از نشریه وجود نداشته باشد).

هر نشریه‌ای که قصد پیوستن به راهنمای DOAJ را دارد باید کیفیت مقاله‌های ارسال شده به نشریه را از طریق سردبیر، هیئت تحریریه نشریه یا سامانه داوری کنترل کند.

• اخذ شماره استاندارد بین‌المللی نشریه (ISSN)

نشریه‌هایی که می‌خواهند به راهنمای DOAJ بپیوندند، باید دارای شماره استاندارد بین‌المللی نشریه^۱ ISSN باشند. در صورتی که نشریه‌ای فاقد چنین شماره‌ای است می‌تواند با مراجعه به وبگاه ISSN^۲ از شرایط اخذ این شماره مطلع شود.

همچنین از لحاظ اعتبار محتوای نشریه‌های نمایه شده در این پایگاه باید به این نکته توجه داشت که آنچه به صورت رایگان عرضه می‌شود، هیچ ضمانتی نیز عملاً به همراه نخواهد داشت. به همین دلیل اگر هر زمان کاربران ضرر و آسیبی از جانب نشریه‌های دسترسی آزاد فهرست شده در DOAJ متحمل شوند، این نهاد هیچ‌گونه مسئولیتی را پذیرا نخواهد بود. همچنین داده‌های DOAJ تحت لیسانس «اشتراک مشابه اسنادی عمومی خلاقیت»^۳ به کاربران عرضه می‌شود. تشریح ماهیت کپی در این لیسانس را می‌توان در وبگاه عمومی خلاقیت^۴ یافت.

در این بخش نحوه کاوش در DOAJ و یافتن اطلاعات درباره یک نشریه یا مقاله در این راهنما ارائه شده است. با استفاده از پیوند «یافت نشریه‌ها»^۵ می‌توان به کاوش نشریه‌های موجود در پایگاه DOAJ پرداخت. سامانه کاوش به

1. International Standard Serial Number

2. <http://www.issn.org>

3. Creative Commons Attribution-ShareAlike License

4. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/1.0/>

5. Find Journals

6. Find Articles

7. DOAJ Content

نشریه‌ها با دسترسی آزاد تبدیل کند که محتوای آنها داوری می‌شود [۲].

پایگاه DOAJ به پشتیبانی کاربران برای اجرا و توسعه پیوسته خود نیازمند است. به منظور ایجاد بنیاد مالی پایدار برای اجرا و توسعه پیوسته DOAJ این نهاد اقدام به راه‌اندازی برنامه عضویتی برای افراد، دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی، کتابخانه‌ها، سازمان‌های کتابخانه‌ای، کنسرسیوم‌های کتابخانه‌ای، تجمیع‌کننده‌ها و سایر سازمانها کرده است تا بتوانند در پشتیبانی مالی این نهاد مشارکت کنند. اساساً هر مؤسسه‌ای که از دسترسی آزاد حمایت می‌کند و یا پژوهشگرانی که حامی دسترسی آزاد هستند می‌توانند از DOAJ حمایت کنند. کاربران می‌توانند برای عضویت و حمایت مالی از این نهاد به وبگاه DOAJ مراجعه کنند.

مزایای عضویت در پایگاه DOAJ

- درج نام حمایت‌کنندگان در صفحه‌های عضویت و افزودن پیوند به صفحه‌های وب افراد، مؤسسات یا شرکت‌ها.
- دسترسی به فهرست عناوینی که به تازگی به DOAJ افزوده شده‌اند.
- ثبت‌نام در فهرست پیام‌نگار (پست الکترونیکی) برای اعضای DOAJ.
- دسترسی به عناوین حذف شده از فهرست DOAJ.
- حق استفاده از عضویت DOAJ در فعالیتهای بازاریابی

جدول ۲. گروه‌های عضویت پایگاه DOAJ و حق عضویت سالانه آنها

نوع گروه عضویت DOAJ	حق عضویت (یورو)	حق عضویت (دلار)	حق عضویت (سک)
اشخاص حقیقی	۱۰۰	۱۶۰	۹۴۰
کتابخانه‌ها و مراکز تحقیقاتی	۴۰۰	۶۳۰	۳۷۷۰
کنسرسیوم‌ها و انجمن‌های کتابخانه‌ای	۴۰۰۰	۶۲۸۰	۳۷۶۴۰
تجمیع‌کنندگان و دیگر فراهم‌آوردندگان خدمات	۵۰۰۰	۷۸۵۰	۴۷۰۵۰

3. SEK (Swedish Currency)

Find articles

Found 8 documents matching your query :
All Fields=Fuzzy Set Theory

Presenting page 1/1

Fuzzy association rules for biological data analysis: A case study on yeast
Author: Lopez Francisco ; Blanco Armando ; Garcia Fernando ; Cano Carlos ; Marin Antonio
Journal: BMC Bioinformatics Year: 2008 Vol: 9 Issue: 1 Pages/record No.: 107

[View record](#) [Fulltext](#)

Design and Development of Decision Making System Using Fuzzy Analytic Hierarchy Process

Author: Chin Wen Cheong ; Lee Hua Jie ; Mak Chee Meng ; Amy Lim Hui Lan
Journal: American Journal of Applied Sciences Year: 2008 Vol: 5 Issue: 7
Pages/record No.: 783-787

[View record](#) [Fulltext](#)

MCM-test: a fuzzy-set-theory-based approach to differential analysis of gene pathways

Author: Liang Lily ; Mandal Vinay ; Lu Yi ; Kumar Deepak
Journal: BMC Bioinformatics Year: 2008 Vol: 9 Issue: Suppl 6 Pages/record No.: S16

[View record](#) [Fulltext](#)

شکل ۲. نتایج کاوش مقاله‌ها بر اساس کلید واژه

علاوه بر این می‌توان پیشنهادهای خود را برای افزودن نشریه‌ای به وبگاه پایگاه DOAJ^۱ عرضه کرد تا در صورت دارا بودن معیارهای مرتبط، نشریه و همچنین موضوع علمی آن (در صورت نبود در پایگاه DOAJ) به پایگاه افزوده شود. همچنین در بخشی به نام «عناوین جدید» کاربران می‌توانند فهرست نشریه‌هایی را ببینند که به تازگی به پایگاه اطلاعاتی DOAJ افزوده شده‌اند. این فهرست به طور خودکار روزآمد می‌شود و به طور پیش‌فرض نشریه‌هایی را نمایش می‌دهد که در طول ماه اخیر به پایگاه افزوده شده‌اند. باید توجه داشت که این فهرست بر اساس ماه‌های تقویم سازماندهی نشده است و نشریه‌هایی را ارائه می‌کند که در ۳۰ روز اخیر به پایگاه افزوده شده‌اند، اما این امکان برای کاربران فراهم شده است تا فهرستی بر اساس تاریخ‌های مطلوب خود ایجاد کنند. به این منظور باید زمان و تاریخ مطلوب را در صفحه «عناوین جدید»^۲ درج کرد و به پایگاه DOAJ ارسال کرد.

۳-۳- برنامه عضویت و گزینه مشارکت در پشتیبانی از پایگاه DOAJ

با پشتیبانی مالی مؤسسه انجمن آزاد، کتابخانه ملی سوئد، اسپارک، اسپارک اروپا، و اکسیل، پایگاه DOAJ در سه سال اخیر توانسته است تا اجرا، گسترش و بهبود این نهاد را بر عهده گیرد و این نهاد را به پایگاه مشهوری برای دسترسی به

1. <http://www.doaj.org/doaj?func=suggest>

2. <http://www.doaj.org/doaj?func=newtitles>

نتیجه گیری

این مقاله ضمن معرفی نشریه‌هایی با دسترسی آزاد و مدل پرداخت حق نشر توسط نویسنده یا مؤسسات پشتیبان، به تشریح پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد» پرداخت. در مدل پرداخت حق نشر که هزینه نشر مقاله توسط نویسنده یا مؤسسه پشتیبان تأمین می‌شود، خوانندگان می‌توانند بدون پرداخت هزینه به مقاله‌ها دسترسی پیدا کنند. این مدل جدید ضمن ایجاد نظام نوینی برای نشر علم، نشریه‌هایی با نام نشریه‌ها با دسترسی آزاد را ایجاد می‌کند. پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریه‌ها با دسترسی آزاد» راهنمایی برای دسترسی به این نوع نشریه‌ها را فراهم می‌آورد، به طوری که امکان کاوش و بازیابی اطلاعات نشریه‌ها تحت پوشش و مقاله‌های آنان را در یک نقطه امکان پذیر ساخته است. با نفوذ بیشتر فناوری‌های دیجیتالی به عرصه نشر و ازدیاد روزافزون نشریه‌ها و منابع الکترونیکی، انتظار می‌رود در آینده این مدل نشر جدید سهم بیشتری از انتشارات علمی را به خود اختصاص دهد.

منابع

- [۱] اسدی، اصغر. سیستم مجله آزاد «او. جی. اس.» رویکردی نوین در سیستم مدیریت مجلات الکترونیکی. مدیریت اطلاعات. ۲(۱-۲) ۱۳۸۶. صص ۸۱-۸۴.
- [۲] وبگاه پایگاه اطلاعات علمی «راهنمای نشریات با دسترسی آزاد»، <http://www.doaj.com>
- [3] ANTELMAN, K., Do open-access articles have a greater research impact?, *College & Research Libraries*, 65(5): 372-382, 2004.
- [4] Budapest Open Access Initiative [<http://www.soros.org/openaccess/>]
- [5] BioMed Central [<http://www.biomedcentral.com>]
- [6] EYSENBACH, G., Citation advantage of open access articles. *PLoS Biology*, 4(5): e157. DOI: 10.1371/journal.pbio.0040157, 2006.
- [7] HARNAD, S., & BRODY, T., Comparing the impact of open access (OA) vs. non-OA articles in the same journals. *D-Lib Magazine*, 10(6), 2004.
- [8] HARNAD, S., BRODY, T., VALLIERES, F., CARR, L., HITCHCOCK, S., GINGRAS, Y., OPPENHEIM, C., STAMERJOHANN, H., & HILF, E., The access/impact problem and the

green and gold roads to open access. *Serials Review*, 30(4): 310-314, 2004.

[9] LAWRENCE, S., Free online availability substantially increases a paper's impact. *Nature*, 411 (6837): 521, 2001.

[10] McVEIGH, M.E., Open access journals in the ISI citation databases: Analysis of impact factors and citation patterns, 2004.

[11] Public Library of Science [<http://www.publiclibraryofscience.org>]

[12] PROSSER, D., The next information revolution-How open access repositories and journals will transform scholarly communications. *LIBER Quarterly*, 14 (1), 2004.